

Rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 16.12.1997, sp. zn. 2 Tzn 113/97, ECLI:CZ:NS:1997:2.TZN.113.1997.1

Číslo: 59/1999

Právní věta: Jednání pachatele spočívající v tom, že za úplatu provádí nábor pracovních sil pro práci v cizině, má charakter zprostředkování zaměstnání a lze je pokládat za “jiné výdělečné podnikání” ve smyslu § 118 odst. 1 tr. zák., ke kterému je třeba povolení příslušného orgánu státní správy. Pokud pachatel k takové činnosti nemá povolení, jedná ve smyslu tohoto ustanovení “neoprávněně”. Pro posouzení, zda neoprávněné podnikání je provozováno “ve větším rozsahu”, je významný nejen výsledek provozované činnosti (např. počet osob, jimž pachatel zprostředkoval zaměstnání, výše skutečně dosaženého zisku), nýbrž i celý souhrn dílčích jednání, která směřují k dosažení zamýšleného výsledku (např. délka doby zprostředkování zaměstnání, formy a četnost provádění náboru pracovních sil).

Soud: Nejvyšší soud

Datum rozhodnutí: 16.12.1997

Spisová značka: 2 Tzn 113/97

Číslo rozhodnutí: 59

Číslo sešitu: 9

Typ rozhodnutí: Rozsudek

Hesla: Neoprávněné podnikání

Předpisy: 140/1961 Sb. § 118

Druh: Rozhodnutí ve věcech trestních

Sbírkový text rozhodnutí:

Č. 59

Jednání pachatele spočívající v tom, že za úplatu provádí nábor pracovních sil pro práci v cizině, má charakter zprostředkování zaměstnání a lze je pokládat za “jiné výdělečné podnikání” ve smyslu § 118 odst. 1 tr. zák., ke kterému je třeba povolení příslušného orgánu státní správy. Pokud pachatel k takové činnosti nemá povolení, jedná ve smyslu tohoto ustanovení “neoprávněně”.

Pro posouzení, zda neoprávněné podnikání je provozováno “ve větším rozsahu”, je významný nejen výsledek provozované činnosti (např. počet osob, jimž pachatel zprostředkoval zaměstnání, výše skutečně dosaženého zisku), nýbrž i celý souhrn dílčích jednání, která směřují k dosažení zamýšleného výsledku (např. délka doby zprostředkování zaměstnání, formy a četnost provádění náboru pracovních sil).

(Rozsudek Nejvyššího soudu ČR ze dne 16. 12. 1997 sp. zn. [2 Tzn 113/97](#))

Nejvyšší soud České republiky zrušil k stížnosti pro porušení zákona usnesení vyšetřovatele Policie České republiky – Úřadu vyšetřování pro Českou republiku ze dne 9. 5. 1997 čj. ÚVV-9/10-96 a vyšetřovateli Policie České republiky – Úřadu vyšetřování pro Českou republiku přikázal, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl.

Z odůvodnění:

Usnesením vyšetřovatele Policie ČR – Úřadu vyšetřování pro ČR ze dne 9. 5. 1997 čj. ÚVV-9/10-96 byla podle § 171 odst. 1 tr. ř. postoupena Okresnímu živnostenskému úřadu v Karviné trestní věc obviněného D. B. pro trestný čin účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 1 tr. zák., jehož se měl podle sděleného obvinění dopustit tím, že se po návratu z USA v roce 1995 od března 1996 do 19. 12. 1996 v Karviné prostřednictvím inzerce v tisku podílel na náboru lidí pro nelegální práci v USA a k tomu účelu se spojil s organizací se sídlem v USA reprezentovanou P. H., trvale bytem Georgia, USA.

Vyšetřovatel opřel toto rozhodnutí o závěr, že ve stíhaném skutku nejde o trestný čin účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 1 tr. zák. a že skutek by mohl být posouzen jako přestupek podle § 63a odst. 1 zák. č. 455/1991 Sb., ve znění pozdějších zákonů.

Usnesení bylo obviněnému a jeho obhájci oznámeno tím, že každému z nich byl doručen jeho opis. Opis usnesení byl doručen obhájci dne 12. 5. 1997 a obviněnému dne 20. 5. 1997. To vzhledem k první větě ustanovení § 137 odst. 2 tr. ř. a vzhledem k ustanovení § 60 odst. 1 tr. ř. znamená, že třídní lhůta k podání stížnosti uplynula dne 15. 5. 1997 a že usnesení nabylo právní moci dne 16. 5. 1997. Státní zástupce usnesení nezrušil podle § 174 odst. 2 písm. e) tr. ř. v rámci svého dozoru nad zachováním zákonnosti v přípravném řízení.

Ministryně spravedlnosti podala v neprospěch obviněného D. B. stížnost pro porušení zákona proti pravomocnému usnesení vyšetřovatele o postoupení věci. Ve stížnosti pro porušení zákona ministryně spravedlnosti namítla, že rozhodnutí o postoupení věci je nesprávné, protože i když se nepodařilo prokázat spáchání trestného činu účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 1 tr. zák., pro který bylo zahájeno trestní stíhání obviněného, přicházelo v úvahu posoudit skutek jako trestný čin neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák. a v tomto směru mělo být vedeno další dokazování. Ministryně spravedlnosti proto navrhla, aby Nejvyšší soud vyslovil vytýkané porušení zákona, ke kterému došlo ve prospěch obviněného, aby zrušil napadené usnesení a aby dále postupoval podle § 270 odst. 1 tr. ř., tj. aby přikázal nové projednání a rozhodnutí věci.

Nejvyšší soud přezkoumal podle § 267 odst. 1 tr. ř. na podkladě stížnosti pro porušení zákona správnost výroku napadeného usnesení, jakož i řízení, jež mu předcházelo, a shledal, že zákon byl porušen.

Trestní stíhání obviněného D. B. bylo zahájeno pro trestný čin účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 1 tr. zák. Dokazování provedené v dosavadním průběhu přípravného řízení nevedlo k výsledkům, které by opravňovaly závěr, že obviněný se dopustil uvedeného trestného činu. Nebylo totiž prokázáno, že by obviněný založil zločinné spolčení, nebo že by se činnosti takového spolčení účastnil, nebo že by zločinné spolčení podporoval, jak to má na mysli ustanovení § 163, odst. 1 tr. zák. Především se však o výsledky dokazování nemůže opírat závěr, že by byla prokázána existence zločinného spolčení ve smyslu § 89 odst. 20 tr. zák.*) Přitom rozsah, v němž bylo v těchto směrech dokazování v přípravném řízení provedeno, lze pokládat za úplný, neboť z ničeho nevyplývá, že by otázku existence zločinného spolčení bylo možné objasnit nějakými dalšími reálně dostupnými důkazy. Lze proto souhlasit s úsudkem vyšetřovatele, že nejde o trestný čin účasti na zločinném spolčení podle § 163a odst. 1 tr. zák.

Pochybení vyšetřovatele spočívá v tom, že se spokojil s tímto závěrem a že se nezabýval otázkou, zda jednání obviněného nevykazovalo znaky jiného trestného činu. V tomto ohledu přicházel v úvahu trestný čin neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák., jehož se dopustí ten, kdo neoprávněně ve větším rozsahu poskytuje služby nebo provozuje výrobní nebo jiné výdělečné podnikání.

Jednání obviněného, jehož podstatou byl nábor osob jako pracovních sil pro práce konané v USA, mělo charakter zprostředkování zaměstnání. Obviněný toto jednání uskutečňoval s tím, že za každou získanou osobu, která se dostaví za účelem konání práce na místo určení v USA, obdrží od P. H. 250 dolarů (USD). Za účelem získání osob jako pracovních sil obviněný v tisku inzeroval zprostředkování zaměstnání v USA. Lze proto uvažovat o tom, že jednání obviněného mělo povahu "jiného výdělečného podnikání" ve smyslu § 118 odst. 1 tr. zák., tj. jiného než výrobního.

K podnikání, jehož podstatou bylo zprostředkování zaměstnání za úplatu, obviněný neměl potřebné povolení orgánu státní správy. Podle § 5 odst. 1 zák. č. 1/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, zprostředkování zaměstnání může provádět za úhradu právník nebo fyzická osoba, jestliže má k takové činnosti povolení. Podle § 11 písm. k) zák. č. 9/1991 Sb., ve znění pozdějších předpisů, povolení právníkům nebo fyzickým osobám k výkonu zprostředkování zaměstnání za úhradu uděluje Ministerstvo práce a sociálních věcí, které navíc může zprostředkování zaměstnání v cizině povolit, pokud bude prováděno v souladu s mezinárodními dohodami sjednanými s příslušnými státy, jimiž je Česká republika vázána. Nedostatek potřebného povolení k posuzované činnosti ukazuje na to, že jednání obviněného bylo ve smyslu § 118 odst. 1 tr. zák. neoprávněné.

Podmínkou trestnosti neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák. je také to, že neoprávněné výdělečné podnikání je provozováno ve větším rozsahu. Tuto otázku je třeba posoudit v souvislosti s celým souhrnem okolností, která charakterizují jednání obviněného. Významná jsou zejména taková zjištění, jako např., po jak dlouhou dobu obviněný zprostředkování zaměstnání provozoval, kolikrát tuto svou činnost inzeroval v tisku, v jakých novinách, časopisech či jiných tiskovinách své inzeráty uveřejňoval, s jak širokým okruhem osob, které přicházely v úvahu jako pracovní síly získané pro práce v USA, navázal kontakt a jednal s nimi, apod. Otázka, kolik osob nakonec za účelem výkonu prací do USA skutečně odcestovalo a jakého zisku obviněný skutečně dosáhl, je sice důležitá, ale sama o sobě není rozhodná pro posouzení věci z toho hlediska, zda šlo o neoprávněné podnikání provozované ve větším rozsahu. Rozsah podnikání není dán pouze výsledkem provozované činnosti, neboť za součást a tedy i rozsah provozovaného podnikání je třeba pokládat souhrn všech dílčích jednání, která k dosažení zamýšleného výsledku směřovala.

Pro spolehlivé posouzení projednávané věci z toho hlediska, zda šlo o větší rozsah neoprávněného provozovaného výdělečného podnikání, bylo nutné, aby vyšetřovatel v rámci přípravného řízení provedl nezbytné důkazy (§ 2 odst. 5 tr. ř.) a aby je také náležitě zhodnotil (§ 2 odst. 6 tr. ř.). Dokazování v tomto směru je reálné a jeho východiskem mohou být písemnosti, které sám obviněný o své činnosti vedl a které vydal podle § 78 odst. 1 tr. ř. Teprve po vyčerpání množností dokazování v naznačeném směru přicházelo v úvahu, aby vyšetřovatel spolehlivě posoudil, zda v jednání obviněného jde o trestný čin neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák., nebo zda o takový ani jiný trestný čin nejde a skutek může být případně posouzen jako přestupek (tato možnost však zjevně odpadne vzhledem k uplynutí doby stanovené v § 20 zák. č. 200/1990 Sb. ve znění pozdějších zákonů).

Tím, že vyšetřovatel o postoupení věci rozhodl za situace, kdy věc nebyla spolehlivě objasněna z toho hlediska, zda skutek není trestným činem neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák., porušil ve prospěch obviněného zákon v ustanoveních § 2 odst. 5, 6 tr. ř., tj. v ustanoveních, která upravují postup orgánů činných v trestním řízení při zjišťování skutkového stavu a při hodnocení důkazů.

Nevyšší soud proto podle § 268 odst. 2 tr. ř. vyslovil toto porušení zákona a podle § 269 odst. 2

tr. ř. zrušil napadené usnesení. Na toto usnesení obsahově nenavazovala žádná další rozhodnutí, a proto nepřicházelo v úvahu jejich zrušení. Nakonec Nejvyšší soud podle § 270 odst. 1 tr. ř. přikázal vyšetřovateli Policie ČR – Úřadu vyšetřování pro ČR, aby věc v potřebném rozsahu znovu projednal a rozhodl. V rámci nového projednání věci vyšetřovatel doplní dokazování způsobem, který vyplývá z předchozích částí odůvodnění tohoto rozsudku Nejvyššího soudu, provedené důkazy zhodnotí z toho hlediska, zda prokazují naplnění zákonných znaků trestného činu neoprávněného podnikání podle § 118 odst. 1 tr. zák., případně jiného trestného činu, a potom znovu rozhodne o dalším postupu.

Poznámka pod čarou:

*) Poznámka redakce: nyní ustanovení § 89 odst. 17 tr. zák.